

Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009

2009 mccc 2

MESUR gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru i wneud darpariaeth ynglŷn â threfniadau gan awdurdodau lleol ac awdurdodau eraill yng Nghymru i sicrhau gwelliant parhaus wrth arfer eu swyddogaethau; i wneud darpariaeth ar gyfer strategaethau cymunedol; ac at ddibenion cysylltiedig.

Mae'r Mesur hwn, a basiwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar 28 Ebrill 2009 ac a gymeradwywyd gan Ei Mawrhydi yn Ei Chyngor ar [10 Mehefin 2009], yn deddfu'r darpariaethau a ganlyn:—

RHAN 1

GWELLA LLYWODRAETH LEOL

Ystyr “awdurdod gwella Cymreig”

1 Ystyr “awdurdod gwella Cymreig”

At ddibenion y Mesur hwn, mae “awdurdod gwella Cymreig”—

- (a) yn gyngor sir neu'n gyngor bwrdeistref sirol yng Nghymru;
- (b) yn awdurdod Parc Cenedlaethol ar gyfer Parc Cenedlaethol yng Nghymru; neu
- (c) yn awdurdod tân ac achub Cymreig sy'n awdurdod yng Nghymru a gyfansoddwyd drwy gynllun o dan adran 2 o Ddeddf Gwasanaethau Tân ac Achub 2004 (p. 21) neu gynllun y mae adran 4 o'r Ddeddf honno yn gymwys iddo.

*Y ddyletswydd gyffredinol***2 Dyletswydd gyffredinol mewn perthynas â gwella**

- (1) Rhaid i awdurdod gwella Cymreig wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus wrth arfer ei swyddogaethau.
- (2) Wrth gyflawni ei ddyletswydd o dan is-adran (1), rhaid i awdurdod roi sylw penodol i'r angen am wella'r modd y mae'n arfer ei swyddogaethau o ran—
  - (a) effeithiolrwydd strategol;
  - (b) ansawdd gwasanaethau;
  - (c) argaeledd gwasanaethau;
  - (d) tegwch;
  - (e) cynaliadwyedd;
  - (f) effeithlonrwydd; ac
  - (g) arloesi.
- (3) I gael ystyron paragraffau (a) i (g) o is-adran (2), gweler adran 4.

*Amcanion gwella***3 Amcanion gwella**

- (1) Ar gyfer pob blwyddyn ariannol, rhaid i awdurdod gwella Cymreig osod amcanion iddo'i hun i wella'r modd y mae'n arfer ei swyddogaethau yn ystod y flwyddyn honno (“amcanion gwella”).
- (2) Rhaid i awdurdod gwella Cymreig wneud trefniadau i sicrhau ei fod yn bodloni ei amcanion gwella.
- (3) Rhaid i amcan gwella gael ei ffurfio mewn ffordd a fydd yn gwella'r modd yr arferir y swyddogaeth y mae'n ymwneud â hi neu'r swyddogaethau y mae'n ymwneud â hwy o ran un o'r canlynol o leiaf—
  - (a) effeithiolrwydd strategol;
  - (b) ansawdd gwasanaethau;
  - (c) argaeledd gwasanaethau;
  - (d) tegwch;
  - (e) cynaliadwyedd;
  - (f) effeithlonrwydd; ac
  - (g) arloesi.
- (4) I gael ystyron paragraffau (a) i (g) o is-adran (3), gweler adran 4.

*Gwella: materion atodol***4 Agweddau ar wella**

- (1) Mae'r adran hon yn darparu ar gyfer ystyron paragraffau (a) i (g) o'r canlynol—
  - (a) adran 2(2);
  - (b) adran 3(3); ac

- (c) adran 8(5).
- (2) Mae awdurdod gwella Cymreig yn gwella'r modd y mae'n arfer ei swyddogaethau o ran—
- (a) effeithiolrwydd strategol, os yw'n arfer ei swyddogaethau mewn ffordd sy'n rhesymol debyg o arwain at fodloni, neu helpu i fodloni, unrhyw un o'i amcanion strategol;
  - (b) ansawdd gwasanaethau, os oes gwelliant yn ansawdd y gwasanaethau;
  - (c) argaeledd gwasanaethau, os oes gwelliant o ran y gwasanaethau sydd ar gael;
  - (d) tegwch, os—
    - (i) caiff anfanteision sy'n wynebu grwpiau penodol wrth geisio mynediad i wasanaethau, neu wrth geisio cymryd mantais lawn ohonynt, eu lleihau; neu
    - (ii) caiff llesiant cymdeithasol ei wella o ganlyniad i ddarparu gwasanaethau neu i'r modd yr arferir swyddogaethau fel arall;
  - (e) cynaliadwyedd, os caiff gwasanaethau eu darparu neu swyddogaethau eu harfer fel arall mewn modd sy'n cyfrannu at gyrraedd datblygiad cynaliadwy yn ardal yr awdurdod;
  - (f) effeithlonrwydd, os oes gwelliant o ran effeithlonrwydd y modd y mae adnoddau'n cael eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau neu o ganlyniad i'r modd y caiff swyddogaethau eu harfer fel arall; ac
  - (g) arloesi, os caiff y ffordd y mae gwasanaethau'n cael eu darparu neu swyddogaethau'n cael eu harfer fel arall ei newid mewn modd sy'n rhesymol debyg o arwain at unrhyw ganlyniad sydd wedi ei ddisgrifio ym mharagraffau (a) i (f).
- (3) At ddibenion is-adran (2)(a), amcanion strategol awdurdod gwella Cymreig yw'r canlynol—
- (a) yn achos cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, yr amcanion strategaeth gymunedol sydd wedi'u cynnwys yn y strategaeth gymunedol gyfredol ar gyfer ardal yr awdurdod;
  - (b) yn achos awdurdod Parc Cenedlaethol—
    - (i) unrhyw amcanion strategaeth gymunedol perthnasol; a
    - (ii) os yw Cynllun Rheoli Parc Cenedlaethol yr awdurdod yn cynnwys amcanion i'r awdurdod eu cyrraedd wrth arfer ei swyddogaethau, yr amcanion hynny;
  - (c) yn achos awdurdod tân ac achub Cymreig—
    - (i) unrhyw amcanion strategaeth gymunedol perthnasol; a
    - (ii) os yw'r awdurdod wedi penderfynu gosod amcanion iddo'i hun mewn ymateb i ganllawiau sydd wedi'u cynnwys yn y Fframwaith Cenedlaethol Tân ac Achub, yr amcanion hynny.
- (4) At ddibenion yr adran hon—
- (a) ystyr “strategaeth gymunedol gyfredol” (“*current community strategy*”) yw'r strategaeth gymunedol ar gyfer ardal awdurdod lleol a gyhoeddwyd o dan adran 39(4) neu, pan fo'r strategaeth wedi'i diwygio yn dilyn adolygiad o dan adran 41, y strategaeth a gyhoeddwyd yn fwyaf diweddar o dan adran 41(6);
  - (b) ystyr “Fframwaith Cenedlaethol Tân ac Achub” (“*Fire and Rescue National Framework*”) yw'r Fframwaith a baratowyd gan Weinidogion Cymru ac sy'n cael effaith o dan adran 21 o Ddeddf Gwasanaethau Tân ac Achub 2004 (gan

gynnwys unrhyw adolygiadau o'r Fframwaith sy'n cael effaith o dan yr adran honno);

- (c) ystyr “Cynllun Rheoli Parc Cenedlaethol” (“*National Park Management Plan*”) yw'r Cynllun sydd wedi ei gyhoeddi gan awdurdod Parc Cenedlaethol o dan adran 66 o Ddeddf yr Amgylchedd 1995 (p. 25) (gan gynnwys unrhyw ddiwygiadau i'r Cynllun sydd wedi eu cyhoeddi o dan is-adran (6) o'r adran honno);
- (d) ystyr “amcan strategaeth gymunedol perthnasol” (“*relevant community strategy objective*”) yw amcan sydd—
  - (i) wedi'i gynnwys mewn strategaeth gymunedol gyfredol y bu'r awdurdod ynghlwm wrth ei llunio fel partner cynllunio cymunedol (o fewn ystyr adran 38); a
  - (ii) yn gysylltiedig â swyddogaethau'r awdurdod;
- (e) mae cyfeiriad at wasanaethau yn cyfeiriad at—
  - (i) gwasanaethau sy'n cael eu darparu gan yr awdurdod wrth arfer ei swyddogaethau;
  - (ii) gwasanaethau sy'n cael eu darparu gan unrhyw berson arall o dan drefniadau a wnaed gan yr awdurdod wrth arfer ei swyddogaethau.

5 Ymgynghori ynghylch y ddyletswydd gyffredinol a'r amcanion gwella

- (1) Er mwyn penderfynu sut i gyflawni'r dyletswyddau o dan adran 2(1) a 3(1), rhaid i awdurdod gwella Cymreig ymgynghori â'r canlynol—
  - (a) cynrychiolwyr personau sy'n preswyllo yn ardal yr awdurdod;
  - (b) cynrychiolwyr personau sy'n atebol i dalu ardrethi annomestig mewn cysylltiad ag unrhyw ardal y mae'r awdurdod yn cyflawni swyddogaethau ynddi;
  - (c) cynrychiolwyr personau sy'n defnyddio neu sy'n debyg o ddefnyddio gwasanaethau a ddarperir gan yr awdurdod; a
  - (d) cynrychiolwyr personau y mae'n ymddangos i'r awdurdod bod ganddynt ddiddordeb mewn unrhyw ardal y mae'r awdurdod yn cyflawni swyddogaethau ynddi.
- (2) At ddibenion is-adran (1) ystyr “cynrychiolwyr”, mewn perthynas â grwp o bersonau, yw personau y mae'n ymddangos i'r awdurdod eu bod yn cynrychioli'r grwp hwnnw.

6 Y ddyletswydd gyffredinol, amcanion gwella ac ymgynghori: canllawiau

Wrth benderfynu—

- (a) sut i gyflawni'i ddyletswyddau o dan adran 2(1), 3(1) a 3(2);
  - (b) â phwy i ymgynghori o dan adran 5; neu
  - (c) ffurf, cynnwys ac amseriad yr ymgynghoriadau o dan adran 5,
- rhaid i awdurdod gwella Cymreig roi sylw i unrhyw ganllawiau a ddyroddir gan Weinidogion Cymru.

7 Agweddau ar wella: diwygio

- (1) Caiff Gweinidogion Cymru, drwy orchymyn—
  - (a) diwygio neu hepgor unrhyw baragraff yn is-adran (2) o adran 4;
  - (b) ychwanegu paragraffau ychwanegol at yr is-adran honno;

- (c) diwygio neu hepgor paragraffau ychwanegol o'r fath.
- (2) Caiff gorchymyn o'r fath wneud unrhyw ddiwygiadau i'r Mesur hwn sy'n ymddangos i Weinidogion Cymru yn angenrheidiol neu'n hwylus mewn cysylltiad â'r ddarpariaeth a wnaed o dan is-adran (1).
- (3) Cyn gwneud gorchymyn o'r fath, rhaid i Weinidogion Cymru ymgynghori â'r canlynol—
  - (a) personau y mae'n ymddangos i Weinidogion Cymru eu bod yn cynrychioli awdurdodau gwella Cymreig, a
  - (b) unrhyw bersonau eraill (os oes rhai) y gwêl Gweinidogion Cymru'n dda i ymgynghori â hwy.

Dangosyddion perfformiad a safonau perfformiad

8 Dangosyddion perfformiad a safonau perfformiad

- (1) Caiff Gweinidogion Cymru, drwy orchymyn, bennu—
  - (a) ffactorau (“dangosyddion perfformiad”) y gellir eu defnyddio i fesur perfformiad awdurdod gwella Cymreig wrth iddo arfer ei swyddogaethau;
  - (b) safonau (“safonau perfformiad”) sydd i'w cyrraedd gan awdurdodau gwella Cymreig mewn perthynas â'r dangosyddion perfformiad a bennwyd o dan baragraff (a).
- (2) Caiff gorchymyn bennu gwahanol ddangosyddion perfformiad neu wahanol safonau perfformiad—
  - (a) ar gyfer gwahanol swyddogaethau;
  - (b) ar gyfer gwahanol awdurdodau neu wahanol ddisgrifiadau o awdurdod;
  - (c) i fod yn gymwys ar adegau gwahanol.
- (3) Cyn pennu dangosyddion perfformiad neu safonau perfformiad, rhaid i Weinidogion Cymru ymgynghori â'r canlynol—
  - (a) personau y mae'n ymddangos i Weinidogion Cymru eu bod yn cynrychioli'r awdurdodau o dan sylw,
  - (b) Archwilydd Cyffredinol Cymru, a
  - (c) unrhyw bersonau eraill (os oes rhai) y gwêl Gweinidogion Cymru'n dda i ymgynghori â hwy.
- (4) Wrth benderfynu a ddylid pennu dangosyddion perfformiad a safonau perfformiad, ac wrth eu penderfynu, rhaid i Weinidogion Cymru anelu at hyrwyddo gwelliant yn y modd y mae swyddogaethau awdurdodau gwella Cymreig yn cael eu harfer.
- (5) Yn benodol, rhaid i Weinidogion Cymru ymwneud â'r angen am wella'r modd y mae'r swyddogaethau hynny'n cael eu harfer o ran o leiaf un o'r canlynol—
  - (a) effeithiolrwydd strategol;
  - (b) ansawdd gwasanaethau;
  - (c) argaeledd gwasanaethau;
  - (d) tegwch;
  - (e) cynaliadwyedd;
  - (f) effeithlonrwydd; ac
  - (g) arloesi.